

Datum

December 2016

Onderwerp

Meldcode kindermishandeling

Contactpersonen

L. Wijburg

l.wijburg@osgs.nl

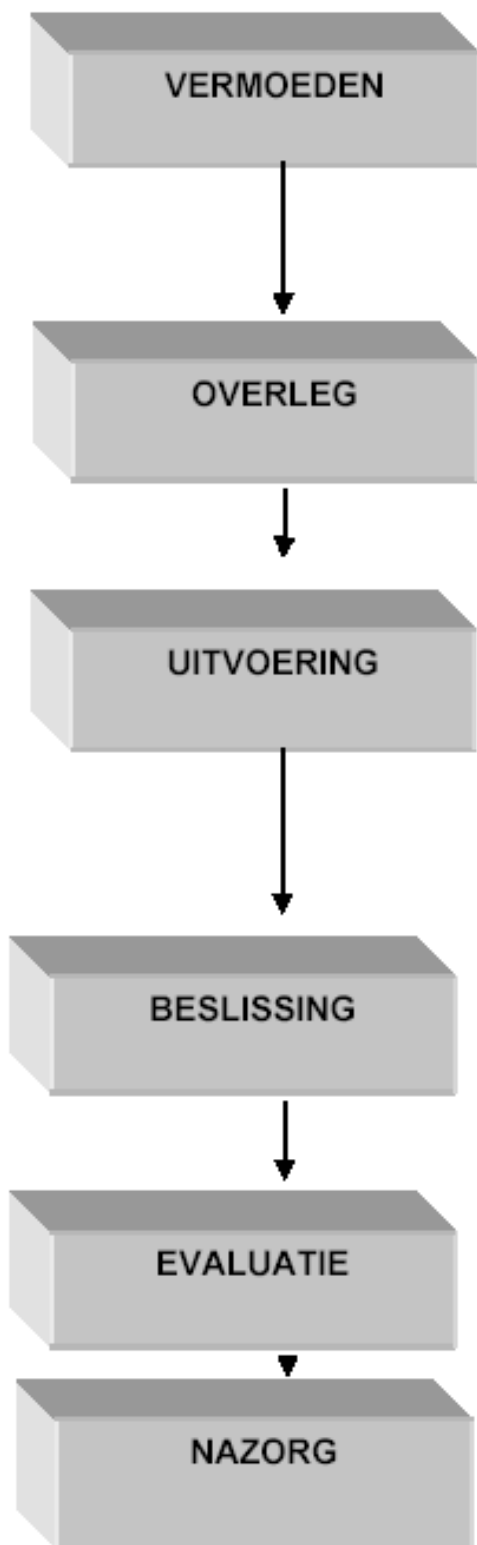
Protocol vermoeden kindermishandeling

Meldcode voor medewerkers OSG Schoonoord

Inhoudsopgave

1	Fase 1: de docent heeft een vermoeden	5
1.1	als u een vermoeden heeft	5
1.2	als een leerling u in vertrouwen neemt	5
1.3	als er loverboys in de omgeving van de school gesignaleerd zijn	5
2	Fase 2: overleg	8
2.1	een vertrouwensrelatie opbouwen	8
2.2	advies vragen	8
2.3	met de ouders praten (na toestemming leerling)	8
2.4	inschakelen andere personen/instanties	9
2.5	beslissingen	9
3	Fase 3: de uitvoering van het plan van aanpak	11
3.1	advies/ consultatie bij het AMK	11
3.2	gesprek met de ouders	11
3.3	oproepen voor onderzoek	11
3.4	inschakelen van een (incest) consultatieteam	11
3.5	inschakelen van de politie	11
3.6	bespreken in het zorgoverleg	12
3.7	resultaten bespreken in overleggroep	12
4	Fase 4: beslissing	14
4.1	het vermoeden is onterecht	14
4.2	er bestaat twijfel	14
4.3	er bestaat een gegrond vermoeden	14
5	Fase 5: evaluatie	16
6	Fase 6: nazorg	16

Route en meldcode bij een vermoeden van huiselijk geweld/ kindermishandeling

Fase 1: signaleren en noteren

- signalen inventariseren
- intern overleg (bijv. vertrouwenspersoon, jeugdarts, mentor)
- evt. leerling extra observeren
- evt. gesprek met leerling (beloof geen geheimhouding)
- observeer de omgeving van de school (loverboys)

Fase 2: overleg

- plan van aanpak maken in (bestaand) overleg(groep)
- gegevens inventariseren en bespreken van de informatie
- aan de vertrouwensrelatie met leerling blijven werken
- advies vragen bij het AMK

Fase 3: uitvoering

- uitvoering plan van aanpak
- evt met ouders praten (na instemming van de leerling)
- advies vragen bij de politie
- bespreking van de resultaten in de overleggroep
- inschakelen van jeugdarts/ sociaal verpleegkundige van de GGD, schoolmaatschappelijk werk, Bureau Jeugdzorg (BJZ)

Fase 4: beslissing

- bij bevestiging vermoeden/ blijvend vermoeden
- hulp op gang brengen/ verwijzen (in overleg met leerling)
- melden bij AMK
- bespreek met leerling elke volgende stap, eventueel het doen van aangifte

Fase 5: evaluatie

- in de overleggroep de gang van zaken evalueren

Fase 6: nazorg

- blijf contact met de leerling houden
- eventueel leerling opnieuw inbrengen in de overleggroep

Bezoekadres
Blikkenburgerlaan 2
3703 CV Zeist

T 030 698 21 40
F 030 698 21 80

Postadres
Postbus 16
3700 AA Zeist

www.osgs.nl
info@osgs.nl

KvK 30250155

1 Fase 1: de docent heeft een vermoeden

De bron van het vermoeden van huiselijk geweld/ kindermishandeling kan zijn:

- a gedrags- en/ of andere signalen die de leerling laat zien.
- b iemand (bv. een andere leerling) vertelt u een zorgwekkend verhaal over een leerling;
- c een leerling neemt u in vertrouwen over de eigen situatie;
- d loverboys in de omgeving van de school.

1.1 als u een vermoeden heeft

- 1 **observeert** u of de leerling opvallend gedrag vertoont of onverklaarbare lichamelijke afwijkingen heeft, zoals blauwe plekken, schaaf- of brandwonden, herhaalde botbreuken, ander letsel zoals doofheid, mank of moeizaam lopen, hoge spierspanning. Kijk ook goed naar de ouder-kind relatie (zie bijlage 2: signalenlijst);
- 2 **noteert** u wat u aan opvallend gedrag bij de leerling opmerkt. Inventariseer de signalen: welke, hoe lang en hoe vaak, is er sprake van een plotselinge of geleidelijke gedragsverandering. Dit worden uw persoonlijke aantekeningen (zie observatiepunten bijlage 1).
- 3 **overlegt** u met mensen die u **informatie** kunnen geven, zoals de mentor, de leerlingbegeleider, de interne vertrouwenspersoon, de jeugdarts van de GGD. Houd in dit stadium het aantal mensen met wie u de vermoedens bespreekt beperkt.
- 4 blijft u aan de **vertrouwensrelatie** met de leerling bouwen. U kunt eventueel een gesprek met de leerling voeren over uw zorgen (zie aanbevelingen).
- 5 bepaalt u een tijdslimiet voor deze fase (maximaal één maand).

1.2 als een leerling u in vertrouwen neemt

- 1 **luistert** u rustig naar hetgeen de leerling u te vertellen heeft en u probeert niet te emotioneel te reageren. U neemt de leerling serieus en spreekt u zorgen uit.
- 2 **noteert** u wat de leerling verteld heeft. Dit worden uw persoonlijke aantekeningen. houdt u **contact** met de leerling en vraagt ook wat de jongere zelf zou willen;
- 3 zie verder onder a/b.

1.3 als er loverboys in de omgeving van de school gesignaleerd zijn

- 1 observeert u of de leerling opvallend gedrag vertoont, bijvoorbeeld geobsedeerd door sex, heeft dure spullen (zie bijlage 2);
- 2 gaat u in gesprek met de leerling;
- 3 overlegt u met mensen die u informatie kunnen geven, bijvoorbeeld de politie, de Stichting prostitutie projecten;
- 4 zie verder ad a/b.

Datum
December 2016

Rapport
Protocol vermoeden kindermishandeling

Blad
6 / 22

Aan het einde van deze fase besluit u:

- 1 Het vermoeden is onterecht/ ongegrond. Er is een andere reden voor het gesignaleerde gedrag. Zoek uit wat er wel aan de hand is. Blijf contact houden met de leerling en blijf alert.
- 2 Er is twijfel over/ geen bevestiging van het vermoeden. Blijf nauwkeurig registreren wat u bij de leerling opvalt of wat u verteld wordt. Bekijk na twee maanden uw aantekeningen en bespreek de leerling opnieuw.
- 3 Het vermoeden wordt bevestigd of versterkt. Dit wordt ingebracht in de overleggroep (fase 2).

Aanbevelingen fase 1: de docent heeft een vermoeden

- a Vertrouw op uw intuïtie en houd dat niet voor uzelf: praat erover. Probeer helder te krijgen hoe het komt dat u een 'niet-pluis gevoel' heeft.
- b Ga niet overhaast te werk. Wie iets wil bereiken moet zorgvuldig handelen. Betrek anderen tijdig en niet pas dan, wanneer het voor u 'zo niet langer kan': dan bent u te lang zelf bezig geweest en geeft u anderen niet de tijd rustig aan het werk te gaan.
- c Accepteer huiselijk geweld/ kindermishandeling als één van de vele mogelijke oorzaken van onverklaarbaar/ opvallend gedrag van een leerling. Probeer in deze fase het beeld completer te krijgen.
- d Het is niet de taak van de school om het bewijs van de mishandeling te leveren! Een goed onderbouwd vermoeden is voldoende om in actie te kunnen komen.
- e Ga niet zelf een hulpverlenerrol vervullen, maar zorg ervoor dat de leerling tijdig anoniem in de overleggroep besproken wordt. Formeer een overleggroep rondom de jongere.
- f Ga zorgvuldig om met de privacy van de leerling en van de ouders (Wet Persoonsbescherming). Zorg ervoor dat uw persoonlijke werkaantekeningen niet bij het leerling-dossier opgeborgen worden.
- g Bedenk bij signalen van huiselijk geweld/ kindermishandeling dat:
 - de meeste signalen stressindicatoren zijn, die ook op iets anders kunnen wijzen.
 - hoe meer signalen, hoe groter de kans is dat er inderdaad sprake is van kindermishandeling. Zie verder de signalenlijst (bijlage 2).
- h Aandachtspunten bij gesprekken met leerlingen (NB dit is geen 'checklist' of 'recept', het gaat hierbij om zaken waar u alert op kunt zijn in het gesprek met de leerling):
- i Als de leerling u in vertrouwen neemt, beloof dan nooit absolute geheimhouding. Leg uit dat u hem of haar niet kan helpen als u het niet met anderen kunt bespreken. U kunt wel beloven geen stappen te zullen zetten zonder dat met hem of haar te bespreken.
 - Steun de leerling in het feit dat hij of zij zijn geheim aan u heeft verteld.
 - Vertel dat de leerling niet de enige is die dit overkomt en dat hij/zij zelf geen schuld heeft aan de ontstane situatie.
 - Probeer een zo duidelijk mogelijk beeld van de situatie te krijgen, zonder de leerling uit te horen. Accepteer in eerste instantie als de leerling nog niet meteen alles durft te vertellen, maar kom daar later wel op terug.
 - Vraag wie hier nog meer van op de hoogte zijn en van wie de leerling steun krijgt.
 - Sommige leerlingen vinden het prettig als een vriend(in) bij het gesprek aanwezig is. Vaak weet die al wat er aan de hand is en kan tijdens het gesprek de leerling ondersteunen en eventueel aanvullingen en verduidelijkingen geven.
 - Ga na of de situatie op school veilig is voor de leerling.
 - Zeg dat u wilt helpen, maar kom niet meteen met oplossingen.
 - Ga zoveel mogelijk uit van wat de leerling zelf wil en zelf aangeeft. Probeer steeds in te schatten hoe ver de leerling is en wat hij of zij al aankan.
 - Als u merkt dat de leerling u niet in vertrouwen durft te nemen, vraag dan of hij of zij liever met iemand anders binnen de school zou willen praten.
 - Spreek een volgend gesprek af met de leerling.
 - Voorkom een te grote uitzonderingspositie voor de leerling.

2 Fase 2: overleg

Degene die het eerst een vermoeden van kindermishandeling heeft gesignaleerd, meldt dit de interne contactpersoon (ICP). Deze formeert een overleggroep. Aan de overleggroep kunnen bv. deelnemen: de docent, directie, externe vertrouwenspersoon, de orthopedagoog, de zorgcoördinator, jeugdarts, schoolmaatschappelijk werker). OSG schoonoord hanteert de regel dat de externe vertrouwenspersoon en de orthopedagoog ALTIJD deel uit maken van deze overleggroep. Tevens wordt door de overleggroep een regievoerder/casemanager aangewezen. De schoolleiding wordt op de hoogte gesteld wie deze rol heeft. In dit overleg wordt een plan van aanpak gemaakt. Er wordt een strategie bepaald, een taakverdeling gemaakt en iemand aangewezen die de verdere stappen gaat coördineren (In de meeste gevallen zal dit de externe vertrouwenspersoon zijn). Deze zal ook de externe contacten onderhouden. De regievoerder/casemanager let ook op de tijd en stelt een tijdslimiet voor deze fase. vast.

Het doel van deze fase is nog steeds zoveel mogelijk duidelijkheid te krijgen over de situatie. Het verschil met fase 1 is dat er nu meer mensen bij betrokken zijn, waardoor meer informatie beschikbaar kan komen en de verantwoordelijkheid gedeeld wordt.

De overleggroep maakt een plan van aanpak. Afhankelijk van de situatie zijn er een aantal mogelijkheden die in het overleg besproken kunnen worden.

2.1 een vertrouwensrelatie opbouwen

Zie aanbevelingen.

2.2 advies vragen

- a het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Dit kan anoniem, dat wil zeggen dat de naam van de betrokken leerling niet genoemd wordt (zie bijlage 2);
- b het consultatieteam (ondergebracht bij Bureau Jeugdzorg);
- c het incestconsultatie-team (bij vermoedens van seksueel misbruik). Dit kan bestaan uit algemeen maatschappelijk werk (amw), AMK, jeugdgezondheidszorg (JGZ), politie etc.
- d Steunpunt Huiselijk Geweld. Hier kan advies verkregen worden over de manier waarop meer helderheid kan worden verkregen over vermoedens en informatie over het hulpaanbod dat binnen de regio beschikbaar is.

2.3 met de ouders praten (na toestemming leerling)

- a bekijken welke bijdrage er eventueel nog meer geleverd kan worden door de verschillende deelnemers aan het overleg, bijvoorbeeld jeugdarts of eventueel maatschappelijk werker. Ook kan aan collega's die broers of zussen in de klas hebben informatie gevraagd worden.
- b Er wordt ten alle tijde gestreefd naar het in deze fase betrekken van de ouders. De regiegroep stelt, onder aanvoering van de externe vertrouwenspersoon, alles in werking om de ouders bij het proces te betrekken.

2.4 inschakelen andere personen/instanties

- a te denken valt bijvoorbeeld aan de huisarts, jeugdzorg, politie of GGZ.
- b het kan ook zijn dat deze instanties pas in een latere fase in beeld komen.

2.5 beslissingen

- 1 als de overleggroep geen bevestiging van het vermoeden heeft, maar het gedrag heeft bijvoorbeeld een andere oorzaak, dan:
 - blijft u alert;
 - blijft u bouwen aan de vertrouwensrelatie met de leerling;
 - overlegt u na een bepaalde periode nog eens samen over het gedrag of lichamelijke gesteldheid van de leerling.
- 2 koppelt u de bevindingen terug aan de melder uit stap 1.
- 3 indien u twijfelt of er bestaat een redelijk vermoeden van huiselijk geweld/kindermishandeling, dan maakt de overleggroep een plan van aanpak (zie voor mogelijke stappen fase 3).

Aanbevelingen fase 2: overleg

- a De docent neemt bij een vermoeden van kindermishandeling contact op met de vertrouwenspersoon. Die is verantwoordelijk voor het nemen van vervolgstappen en bewaakt het proces. Het is aan te bevelen dat de vertrouwenspersoon de zaak coördineert.
- b Het is belangrijk om goed af te spreken wie met de leerling verder gaat praten. Dat kan degene zijn aan wie de leerling zijn verhaal verteld heeft, maar er kan ook besloten worden (in overleg met de leerling) dat een ander dat gaat doen (bijvoorbeeld de vertrouwenspersoon). Bekijk ook in de overleggroep of degene die de gesprekken met de leerling voert behoefte heeft aan emotionele ondersteuning.
- c Spreek in de overleggroep af dat één persoon de vaste contactpersoon wordt voor het AMK. Dit is zowel voor de school als voor het AMK het meest werkbaar. Het verdient aanbeveling om al in fase 2. advies te vragen bij het AMK (zie verder fase 3).
- d Specifieke aandachtspunten loverboys:
 - Let op de omgeving van de school, zijn er loverboys die meisjes aan het ronselen zijn. Noteer eventueel een kenteken en informeer bij de politie.
 - Zorg ervoor dat het meisje niet geïsoleerd raakt, dat is precies wat de loverboy wil. Hij is dan de enige die ze nog heeft.
 - Het kan ook zo zijn dat meisjes die al in de prostitutie zitten, anderen aanzetten dat ook te doen.
- e Uit: Eerste kamer der Staten-Generaal, 2001-2002. Wijziging van de wet op de jeugdhulpverlening in verband met de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling, artikel 34e : "Wanneer u het vermoeden heeft dat de mishandeling mogelijk gebeurt door een iemand van de eigen school, dan heeft u een meldplicht. U bent (wettelijk) verplicht dit vermoeden te melden bij het bevoegd gezag (bv. de directeur). Het bevoegd gezag stelt onverwijld het AMK op de hoogte, naast de eigen stappen die er worden ondernomen".

3 Fase 3: de uitvoering van het plan van aanpak

In fase 2 is besloten tot een plan van aanpak. Mogelijke stappen zijn:

3.1 advies/ consultatie bij het AMK

- a iemand van de overleggroep spreekt met het AMK. (De Jeugdgezondheidszorg heeft een structureel overleg met het AMK);
- b deze geeft advies over de verdere stappen die genomen kunnen worden;
- c de resultaten van het gesprek met het AMK worden doorgesproken in de overleggroep. Naar aanleiding hiervan wordt het plan van aanpak eventueel bijgesteld.

3.2 gesprek met de ouders

- a overleg binnen de overleggroep, welke persoon het beste met de ouders kan spreken. Uit ervaring blijkt dat bij allochtone ouders, degene die de leerling het beste kent, de beste ingang heeft;
- b bereid het gesprek goed voor in de overleggroep (zie aanbevelingen);
- c voer het gesprek bij voorkeur nooit alleen;
- d overleg na afloop van het gesprek in de overleggroep over verdere stappen.

3.3 oproepen voor onderzoek

- a de jeugdarts/ sociaal verpleegkundige kan een leerling oproepen voor onderzoek, nadat de school de zorgen heeft besproken met de ouders;
- b de jeugdarts/ sociaal verpleegkundige onderzoekt de leerling en kijkt naar de lichamelijke en sociale en emotionele ontwikkeling en spreekt met de ouders;
- c de resultaten worden in de overleggroep ingebracht voor zover ze betrekking hebben op het vermoeden van huiselijk geweld/ kindermishandeling, rekening houdend met de privacy van de leerling en de ouders.

3.4 inschakelen van een (incest) consultatieteam

- a er kan specifiek advies ingewonnen worden bij een vermoeden van seksueel misbruik bij het incest consultatieteam (ook wel consultatieteam seksueel misbruik)

3.5 inschakelen van de politie

- a zodra er een redelijk sterk vermoeden van misbruik is, neem zo spoedig mogelijk contact op met de regiopolitie (zedenrechercheur) en stem daarmee een strategie af. U kunt hiermee voorkomen dat er zich later bij een eventuele strafzaak problemen voordoen o.a. in verband met de bewijsvoering.
- b indien u geconfronteerd wordt met het feit dat naakte en/of pornografisch getinte afbeeldingen van leerlingen op het internet zijn geplaatst, neem zo spoedig mogelijk contact op met de regiopolitie (zedenrechercheur). Noteer indien mogelijk de naam van de betrokken internetsite. In deze situaties is het van groot belang om zo snel mogelijk te handelen, aangezien deze sites soms binnen een dag weer van het internet verdwijnen.

3.6 bespreken in het zorgoverleg

- a in dit zorgoverleg worden probleemleerlingen besproken met toestemming van de ouders. Hieraan nemen deel: school, JGZ, leerplichtambtenaar, consultatieteam.

3.7 resultaten bespreken in overleggroep

- a analyse van de waarnemingen;
- b verzamelen van feitelijke informatie;
- c beeld van de verzorgingssituatie van het kind;
- d draaglast/ draagkracht van de ouders.
- e De beoordeling van deze resultaten zal tot een beslissing moeten leiden (fase 4).

Aanbevelingen fase 3: de uitvoering van het plan van aanpak

- a Adviezen van het AMK kunnen bijvoorbeeld liggen op het gebied van:
- inschatting van de situatie.
 - welke stappen er verder gezet kunnen worden om meer duidelijkheid te krijgen.
 - of het raadzaam is om in deze situatie met ouders of leerling te gaan praten.
 - tips voor gespreksvoering met ouders of leerling.
 - of en in welke fase het raadzaam is om een melding te gaan doen of aangifte bij de politie.
- b Aandachtspunten voor gesprekken met ouders:
- Een gesprek met de ouders kan vele gevolgen hebben. Zo kan blijken dat de vermoedens onterecht waren. Sommige ouders voelen zich al geholpen als u hun zorg deelt en u de problemen bespreekbaar maakt. Aan de andere kant kunnen ouders het gesprek ook zien als bewijs van de loslippigheid van hun kind en van uw bemoeizucht en kan een gesprek averechts werken. Een goede afweging van de mogelijke gevolgen van een gesprek is dan ook heel belangrijk.
 - Bepaal van tevoren wat het doel is van het gesprek. Vaak is uw zorg delen met de ouders de beste ingang. De termen huiselijk geweld en kindermishandeling gebruikt u natuurlijk niet.
 - Als ouders zeggen ook bezorgd te zijn dan kunt u samen kijken welke ondersteuning ouders kunnen gebruiken. U zult kunnen merken aan het gedrag en/ of schoolprestaties van de leerling dat de situatie thuis veranderd. Ziet u geen verbeteringen, merkt u dat ouders het contact uit de weg gaan of problemen die er duidelijk zijn ontkennen, dan kunt u dit beschouwen als een extra signaal.
 - Ga niet met de ouders praten als de leerling dit niet wil.
 - Vertel geen dingen aan de ouders waarvan de leerling niet wil dat de ouders dat weten.
- c Het voeren van het gesprek:
- Ga ouders niet beschuldigen en probeer ook niet het 'bewijs' van mishandeling boven tafel te krijgen.
 - Bespreek niet uw vermoedens, maar uw zorgen en geef aan dat u hierbij allebei een verantwoordelijkheid kent. Zeg dat u samen met de ouders op zoek wilt naar de oorzaak van de problemen.
 - Vertel ouders wat u heeft waargenomen, dus niet uw interpretaties.
 - Stel open vragen en vraag aan de ouders of zij zich zorgen maken over de leerling. Hoe pakken ouders dat thuis aan, helpt dat ook? Zo nee, zijn ze bereid het op een andere manier te proberen?
 - Vraag welke verklaring zij hebben voor de problemen, welke oplossing zij zelf in gedachten hebben en vraag of ze nog hulp daarbij nodig hebben.
 - Verwijs ze eventueel door naar de huisarts, de hulpverlening of de politie.
 - Vaak zal één gesprek niet voldoende zijn. Spreek dan na het eerste gesprek meteen een vervolg af.
- d - Zorg ervoor dat ouders met slechts 1 of hooguit 2 personen uit uw school te maken krijgen gezien de vertrouwensrelatie die tot stand dient te komen.
- Vanzelfsprekend heeft de betreffende leerling behoefte aan steun en hulp. Bekijk wie de leerling het beste ondersteuning kan bieden.
- e Het kan zijn dat het plan van aanpak bijgesteld moet worden naar aanleiding van de uitkomsten van de activiteiten. Dit wordt besproken in de overleggroep.

Belangrijk is dus om de jongere te blijven volgen en zorg te dragen voor het evalueren en terugkoppelen van de resultaten.

4 Fase 4: beslissing

Na beoordeling van de resultaten uit fase 3 zal een beslissing genomen moeten worden. De beslissing wordt altijd teruggekoppeld naar leerling (ouders) en signaleerder.

4.1 het vermoeden is onterecht

Er is een andere reden voor het gesignaleerde gedrag:

- a zoek uit wat er dan wel aan de hand is;
- b blijf alert;
- c blijf contact houden met de leerling;
- d bespreek eventueel de leerling opnieuw in de overleggroep
- e er is geen sprake van huiselijk geweld/ kindermishandeling;
- f er vindt geen verdere actie plaats (zie fase 6); sluit het traject af met fase 5 evaluatie,

4.2 er bestaat twijfel

Er kan nu tot een extra observatie periode besloten worden, het verdient de voorkeur af te spreken wat er geobserveerd gaat worden, door wie en hoe lang (zie fase 6);

4.3 er bestaat een geground vermoeden

- a Het vermoeden is bevestigd:
 - hulp aan ouders en/of leerling aanbieden, in overleg met de leerling en na overleg met het AMK.
 - als ouders geen hulp willen, of het is niet mogelijk om met hen daarover te praten, een melding bij het AMK .
 - in crisissituaties, acute of (levens)bedreigende situaties kan via het AMK en Bureau Jeugdzorg een melding bij de Raad voor de Kinderbescherming of aangifte bij de politie gedaan worden.
- b Hulp aan ouders:

Als ouders het probleem onderkennen en mee willen werken aan verandering van hun situatie, kan de overleggroep adviezen geven en doorverwijzen naar instanties voor hulpverlening.
- c Melding bij Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK)

Als het vermoeden geground is en de zorg over het kind blijft bestaan, dan is de enige mogelijkheid een melding te doen bij het AMK, ook voor registratiedoeleinden en dossiervorming. Dat kan de directeur, de leerkracht, de intern begeleider, de jeugdarts of de jeugdverpleegkundige van de JGZ doen. Bespreek in de overleggroep wie gaat melden.

Na de melding ligt de verantwoordelijkheid voor het op gang brengen van hulpverlening mede bij het AMK. Het gaat hier om vrijwillige hulpverlening. Als dat niet lukt, terwijl de situatie ernstig blijft, dan zal het AMK de Raad voor de Kinderbescherming inschakelen. De melder wordt hiervan op de hoogte gesteld.
- d Crisissituaties:

Uitsluitend in een crisissituatie/ levensbedreigende situatie voor het kind kan men direct melden bij de politie en via het AMK of BJZ bij de Raad voor de Kinderbescherming. Een melding bij de Raad kan niet anoniem.

Aanbevelingen fase 4: beslissing

- 1 Om ouders goed door te kunnen verwijzen naar de hulpverlening, is het noodzakelijk dat de school over een actuele sociale kaart beschikt. Goede contacten tussen school en hulpverlening kunnen het gemakkelijker maken om goed te verwijzen. Een structureel overleg tussen school en hulpverleners kan dit bevorderen.
- 2 Degene die door de overleggroep is aangewezen om contact met het AMK te onderhouden, kan met het AMK overleggen wanneer het moment is aangebroken om een melding te doen en of deze melding open dan wel anoniem gedaan zal worden.
- 3 Het AMK kan ook zelf besluiten om de zaak over te dragen aan de Raad, bijvoorbeeld als de ouders niet te motiveren zijn voor vrijwillige hulpverlening. De melder wordt hiervan op de hoogte gesteld.
- 4 Wanneer een vermoeden van kindermishandeling gemeld wordt bij het AMK, moet men rekening houden met de tijd die het AMK nodig heeft om informatie te verzamelen en mensen te mobiliseren.
- 5 Soms moet men bij een zaak wachten op een gunstig moment om in te kunnen grijpen of om iets in beweging te kunnen zetten. Melden bij het AMK maakt de kans dat dit lukt groter.
- 6 In ernstige situaties kan ook bij de politie (afdeling Jeugd- en Zedenzaken) advies gevraagd worden of aangifte gedaan worden.
- 7 Als de Raad voor de Kinderbescherming een onderzoek gaat instellen, kunt u niet anoniem blijven.

5 Fase 5: evaluatie

- a De overleggroep evalueert datgene wat er is gebeurd en de procedures die zijn gevolgd.
- b Zo nodig wordt de zaak ook doorgesproken met andere betrokkenen, zoals interne en externe betrokkenen.
- c Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht.
- d Besluit welke informatie in het leerling-dossier wordt vastgelegd. Ouders hebben recht op inzage in het dossier van hun kinderen (bij 12-16 jaar).

6 Fase 6: nazorg

- a Los van de gekozen weg, blijft de leerkracht contact onderhouden met de leerling (vertrouwensfiguur);
- b Blijf de leerling steunen en breng zo nodig hulp op gang;
- c Indien er aanleiding toe is, komt de overleggroep weer bij elkaar (fase 2);
- d Bij blijvende twijfel wordt bij het AMK gemeld;
- e Als gebleken is dat het vermoeden niet gegrond was, kunnen de werkaantekeningen worden vernietigd en kan het dossier met betrekking tot deze leerling afgesloten worden.
- f De zorgen rondom een leerling kunnen bij de leerkracht/overleggroep allerlei twijfels en gevoelens losgemaakt hebben. Het is van belang dat er ook nazorg voor hen beschikbaar is.

Aanbevelingen fase 5: evaluatie

- 1 Leg op schrift vast hoe er gewerkt is. (stappen, acties, besluiten).
- 2 Het is van belang om op van tevoren vastgestelde tijdstippen met direct betrokkenen een (tussentijdse) evaluatiebijeenkomst te plannen.
- 3 Als er een verbetering in de procedure moet worden aangebracht, verdient het aanbeveling omdat in dit protocol op te nemen.
- 4 Als bij de evaluatie (of in een eerder stadium), blijkt dat er op school onvoldoende kennis aanwezig is over kindermishandeling, kan besloten worden om bijscholing daarover te gaan volgen (zie adreslijst).
- 5 In de evaluatiefase kan ook bekeken worden of de school voldoende aandacht besteedt aan weerbaarheid van de leerlingen tegen kindermishandeling en seksueel geweld. Als daar behoefte aan is, kan de school eventueel een weerbaarheidsprogramma met de leerlingen gaan volgen (zie adreslijst).
- 6 Het bieden van permanente educatie en het regelmatig opfrissen van kennis, kunde en houding is van groot belang en noodzakelijk om goed om te gaan met signalen van huiselijk geweld.

Aanbevelingen fase 6: nazorg

- 7 Het belang van het bieden van ondersteuning aan de leerling moet niet onderschat worden. Veel mensen die in hun jeugd mishandeld of misbruikt zijn, hebben het gered doordat andere volwassenen zich om hen bekommerden.
- 8 Het kan gebeuren dat de hulpverlening anders loopt dan de school had verwacht. Het is belangrijk dat de leden van de overleggroep elkaar ondersteunen in het omgaan met gevoelens van machteloosheid en teleurstelling die hiermee gepaard kunnen gaan.
- 9 Nazorg is bij huiselijk geweld/ kindermishandeling essentieel. Na de melding begint het vaak pas voor de leerling: het verhaal moet soms nog worden herhaald bij de politie, bij de Raad, bij Jeugdzorg, etc.
- 10 De vertrouwensfiguur moet samen met de leerling 'de reis maken' en als steunpunt blijven fungeren (soms maandenlang).
- 11 Nazorg kan niet alleen voor de leerling, maar ook voor andere betrokkenen binnen de school nodig zijn. Denk hierbij, behalve aan bijvoorbeeld degene die gesprekken met de leerling heeft gevoerd, ook aan vrienden of vriendinnen van de leerling die van de situatie op de hoogte zijn.

Bijlage 1: Observatiepunten

Vragen over 'opvallend gedrag van een leerling'

Nummer leerling(e): _____ jongen/ meisje

Leeftijd: _____

School: _____

Jaarlaag: _____

JGZ-medewerker: _____

1. Sinds wanneer vertoont de leerling opvallend gedrag?
2. Is er de laatste tijd iets in het gedrag of in de situatie van de leerling veranderd?
3. Het opvallende gedrag bestaat uit (zie signaallijst):
4. Hoe is de verhouding tot de medeleerlingen? (vrienden, wat voor groep, een vriend (in))
5. Hoe is de uiterlijke verzorging van de leerling, zoals kleding en dergelijke? (draagt de leerling plotseling dure kleding, sieraden)?
6. Hoe is de verhouding tot vrouwelijke docenten?
7. Hoe is de verhouding tot mannelijke docenten?
8. Hoe is het contact tussen de school en de ouders?
9. Zijn er bijzonderheden over het gezin te melden? Indien mogelijk ook de bron vermelden.
10. Wat is er bij u bekend over eventuele broertjes en zusjes?
11. Zijn er opvallende veranderingen in de schoolresultaten?
12. Wat zijn volgens u de problemen?

Volgens de Wet op Persoonsregistraties hebben ouders het recht op inzage en correctie in het dossier van hun kind. Daarom dienen gegevens in het dossier zorgvuldig en zo objectief mogelijk te worden beschreven. Persoonlijke werkaantekeningen zijn geen onderdeel van het dossier en niet ter inzage voor ouders. Het is daarom belangrijk zeer zorgvuldig om te gaan met deze werkaantekeningen. Zet deze niet op naam. Zodra het mogelijk is vernietigt u ze.

Bijlage 2: Signalenlijst huiselijk geweld/ kindermishandeling (12-18 jaar)

Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stress-indicatoren, die aangeven dat er iets met de leerling aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (andere gezinsproblemen, puberteitsproblematiek, overlijden van een familielid, enz.) Hoe meer signalen van deze lijst een leerling te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van huiselijk geweld/ kindermishandeling.

De signalen die op deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling (lichamelijke en psychische mishandeling, lichamelijke en psychische verwaarlozing en seksueel misbruik). Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken.

Lichamelijke signalen

- blauwe plekken
- krab-, bijt- of brandwonden
- botbreuken
- littekens
- wit gezicht (slaap tekort)
- hoofdpijn, (onder)buikpijn
- slecht verzorgd er uit zien
- vermageren of dikker worden
- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk of infectie bij vagina en/of anus
- problemen bij het plassen
- terugkerende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- pijn bij lopen en/of zitten
- seksueel overdraagbare ziekten
- zwangerschap, abortus

Overige medische signalen

- klein voor leeftijd
- vertraagd intreden van de puberteit
- matige algehele gezondheidstoestand

Gedragssignalen

- in zichzelf gekeerd, depressief
- extreem verantwoordelijkheidsgevoel
- passief, meegaand, apathisch, lusteloos
- labiel, nerveus, gespannen
- angstig
- zelfverwondend gedrag
- suïcidaal gedrag
- plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer, agressief)
- niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- slaapstoornissen
- vermoeidheid, lusteloosheid
- schuld- en schaamtegevoelens
- bedplassen
- negatief zelfbeeld
- anorexia of boulimia
- regressief gedrag
- ouwelijk gedrag
- totale onderwerping aan de wensen van de ouder
- sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouder
- angst voor ouder
- bevrozing bij lichamelijk contact van andere volwassenen
- allemansvriend
- lege blik in ogen en vermijden van oogcontact
- waakzaam, wantrouwend
- is niet geliefd bij leeftijdsgenoten
- weglopen van huis
- crimineel gedrag
- agressief gedrag
- alcohol- en/of drugsmisbruik
- plotselinge achteruitgang in schoolprestaties
- vaak absent, spijbelen
- geheugen- en/of concentratieproblemen
- faalangst
- niet willen uitkleden voor de gymles

Specifieke signalen bij seksueel misbruik

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag (parentificatie)
- excessief en/of dwangmatig masturberen
- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van anderen
- promiscuïteit/prostitutie
- seksualiseren van alle relaties

- extreem teruggetrokken en geremd seksueel gedrag
- angst voor mogelijke homoseksualiteit
- angst voor zwangerschap
- negatief lichaamsbeeld: ontevreden over, boos op of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')

Kenmerken ouders/gezin

- ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van de jongere
- ouder toont weinig belangstelling voor de jongere
- ouder ervaring met geweld uit eigen verleden
- ouder is apathisch en (schijnbaar) onverschillig
- ouder is onzeker, nerveus en gespannen
- ouder is onderkoeld in het brengen van eigen emoties
- ouder heeft negatief zelfbeeld
- ouder gaat steeds naar andere artsen/ ziekenhuizen ('shopping')
- ouder komt afspraken niet na
- ouder geeft aan het niet meer aan te kunnen, draaglast gezin groter dan draagkracht
- 'multi-problem' gezin
- ouder die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc
- veel ziekte in het gezin
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

Signalen die specifiek zijn voor jongeren die getuige zijn van huiselijk geweld

- agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader (sommige jongeren, m.n. jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/ zusjes of verkering te slaan), agressie naar medeleerlingen, leeftijdgenoten, agressie en wreedheid naar dieren
- alcohol- of drugsgebruik
- opstandigheid, angst, depressie
- negatief zelfbeeld
- passiviteit en teruggetrokkenheid, verlegenheid
- gebrek aan energie voor schoolactiviteiten
- zichzelf beschuldigen
- suïcidaliteit
- sociaal isolement: proberen thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden met leeftijdgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen)
- wantrouwen ten aanzien van de omgeving
- gebrek aan sociale vaardigheden
- schooluitval

- moeite met concentreren
- overcompenseren (opvallend extra inzet op school)
- 'dating violence': sommige jongeren, zowel jongens als meisjes, lopen een verhoogde kans om slachtoffer te worden van geweld tijdens de verkering. Jongens lopen over het algemeen meer kans pleger te worden

5. Signalen die specifiek zijn voor slachtoffers van Loverboys

- plotselinge afwijkende normen en een plotselinge obsessie met seks
- plotselinge belangstelling voor bepaalde jongens, veel nieuwe contacten, gaat om met 'ouderen'
- extra sociaal wenselijk opstellen (om toch maar niet te veel op te vallen)
- weinig of steeds minder binding met thuis
- wisselt snel van emoties, is weinig flexibel, ziet niet hoe situaties kunnen veranderen
- vermoeid en vermagerd (vaak vaak 's avonds en 's nachts hard werken)
- verandering qua kleding, make-up; vaak heel verzorgd en erg uitdagend uiterlijk
- psychosomatische klachten (schreeuw om aandacht)
- zelfverwonding (verbergen of er mee te koop lopen)
- lage zelfwaardering, weinig realistisch zelfbeeld
- makkelijk beïnvloedbaar, durft/kan geen grenzen aangeven
- depressief
- drinkt, blowt, eet slecht
- veel geld of dure spullen (via loverboy)
- extreem uitgaansgedrag (in werkelijkheid haar werkplek)
- veel op straat rondhangen: daar zijn vrienden die de leemte van thuis opvullen
- overdreven vrolijk (maskeren wat er werkelijk speelt)
- veel terugtrekken, plotselinge huilbuien, woede-uitbarstingen
- overdreven verhalen vertellen: stoer doen, zoeken naar aandacht
- op verschillende plekken totaal ander gedrag vertonen (verschillende werelden)
- onregelmatig schoolbezoek: andere bezigheden, is te moe na werkzaamheden
- thuis veel problemen
- vertoont wegloupedrag
- vermijdt het onderwerp prostitutie of projecteert op anderen

Het is opmerkelijk dat meisjes die door de jongens geronseld zijn en al in de prostitutie zitten, nieuwe meisjes vaak op weg helpen, ze uitleggen hoe ze moeten werken etc.